

УДК 332.3

Копейкін Олександр Євгенович, Гончаров Віктор Володимирович
Сумський Національний аграрний університет
(Суми, Україна)

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуті процеси децентралізації місцевого самоврядування в Україні. Проаналізовано передачу земель сільськогосподарського призначення державної власності до складу об'єднаних територіальних громад. Встановлені окремі проблемні питання в регулюванні земельних відносин на територіях ОТГ і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: земельні відносини, місцеве самоврядування, децентралізація, земельна ділянка, землеустрій.

Копейкин Александр Евгеньевич, Гончаров Виктор Владимирович
Сумской Национальный аграрный университет
(Сумы, Украина)

ЗЕМЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Аннотация. Рассмотрены процессы децентрализации местного самоуправления в Украине. Проанализированы передачи земель сельскохозяйственного назначения государственной собственности в состав объединенных территориальных общин. Установлены отдельные проблемные вопросы в регулировании земельных отношений на территории ОТГ и пути их решения.

Ключевые слова: земельные отношения, местное самоуправление, децентрализация, земельный участок, землеустройство.

Kopeikin Alexander Yevgenyevich, Goncharov Victor Vladimirovich
Sumy National Agrarian University
(Sumy, Ukraine)

LAND RESOURCES IN THE CONDITIONS OF MODERN DECENTRALIZATION

Abstract. The processes of decentralization of local self-government in Ukraine are considered. The transfer of state-owned agricultural lands to the united territorial communities is analyzed. Some problematic issues in the regulation of land relations in the territories of OTG and ways to solve them have been identified.

Key words: land relations, local self-government, decentralization, land plot, land management.

Серед природних ресурсів України найважливіше місце в житті людей посідає земля. Вона є основним засобом виробництва в сільському господарстві, а також

просторовою базою для розміщення підприємств усіх галузей народного господарства. У сільському господарстві земля виступає як предметом, так і засобом праці.

Розвиток України, суспільства, окремо взятої територіальної громади визначається багатьма чинниками економічного, політичного та соціального спрямування. Проте однозначно можна стверджувати, що необхідною передумовою соціально-економічного відродження сільських територій України є сталий розвиток системи місцевого самоврядування та активне залучення кожного члена сільської громади до вирішення питань загальнодержавного і місцевого значення. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» передбачає кардинальне реформування місцевого самоврядування і має на увазі докорінні зміни самоврядування на локальному рівні [1]. Мета реформи - забезпечити громадам можливість самим, за рахунок залучення власних джерел, підтримувати життєдіяльність та спроможність своїх територій і, передусім, якісні послуги своїм жителям. Левовою частиною цих змін за сучасних умов Урядом було обрано заходи формування основного рівня місцевого самоврядування – сильних, упереджених, таких, що здатні розвивати об'єднані територіальні громади, які згодом зможуть прийняти повноваження, ресурсну базу та відповідальність. Це необхідно для вирішення питань місцевого значення, які з'являються у мешканців територій об'єднаних громад за кошти з місцевого бюджету, тобто надавати освіту належної якості, підтримувати культуру, охорону здоров'я, соціальний захист, житлових господарств та ін. Оцінки експертів з інших країн свідчать про те, що ОТГ будуть виконувати роль каталізаторів для зростання економіки держави та певних зрушень в соціальній сфері.

Для сталого розвитку українського землеустрою в сучасних реаліях є впорядкування земельних відносин на політичному рівні, які в свою чергу змогли б забезпечити належний рівень соціального, екологічного та економічного життя населення. В нашій країні головною проблемою реформи, на сам перед, є управління земельними ресурсами. В наш час дана реформа не знайшла остаточного вирішення, що в свою чергу, пов'язане з питанням раціонального використання земель в умовах децентралізації влади. Основною задачею реформи є надання територіальним громадам більше повноважень, самим розпоряджатись землями які знаходяться на території громади, так і поза межами [2].

Основна мета розпорядження земельними відносинами – забезпечення потреб суспільства, що задовольняється на основі використання властивостей землі. Мета показує перспективний стан земельних ресурсів і процесу їх використання. Останнє виникає за безпосередньої дії суспільства або окремих суб'єктів на землю. Науково обґрунтовано і на політичному рівні визнано, що одним із шляхів усунення проблем з формування, становлення та розвитку земельних відносин в Україні є децентралізація державного управління. Серед завдань, намічених Концепцією реформування місцевого самоврядування, є "...створення чіткого механізму врегулювання питання приватизації та володіння муніципальною землею та власністю".

Відповідь на проблему децентралізації, знаходимо в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленій Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 333р від 1 квітня 2014 року. В даній концепції зазначається, що однією з головних проблем розвитку місцевого

самоврядування є приближення його до розв'язання питань у сфері земельних відносин. Для цього пропонується присвоєння органам місцевого самоврядування рівня повноважень у вирішенні питань забудови (відведення земельних ділянок, надання будівельних дозволів, експлуатація будівель), визначення матеріальною основою місцевого самоврядування майна, зокрема землі, що перебуває у власності територіальних громад сіл, селищ, міст (комунальної власності), та належної бази оподаткування, надання права громадам самим розпоряджатися землями, які знаходяться на їх території, об'єднуватись майном в ході співробітництва з іншими громадами для виконання спільних програм та ефективнішого надання публічних послуг населенню суміжних територіальних громад [3].

31 січня 2018 р. Кабінет Міністрів України погодив розпорядження щодо передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад, що дозволяє провести земельну децентралізацію не вдаючись до змін в законодавстві [4]. Зараз в нашій країні завершується процес створення територіальних громад. Станом на 26.05.2021 р. 1335 територіальні громади отримали із земель державної в комунальну власність 2337,91 тис. га земель сільськогосподарського призначення [5].

Аналіз передачі земель на території України свідчить, що основна проблема передачі земель сільськогосподарського призначення з державної власності у комунальну не розглянута на законодавчому рівні – це внесення змін в Земельний кодекс України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», адже досі, згідно з цими законами, органи місцевої влади вправі розпоряджатися землями комунальної власності лише межах населеного пункту.

Неврегульованість на законодавчому рівні питань щодо встановлення меж, створення проектів та схем землеустрою, відсутність простору для утворення об'єднаних територіальних громад міських, селищних та сільських рад, проектів землеустрою, які забезпечують ландшафтне впорядкування території, є серйозними недоліками, що впливають на темпи та якість новоутворених органів місцевого самоврядування та на формування економічно обґрунтованої системи землекористування створення екологічно, стійких агроландшафтів [6].

Дієва децентралізація - це не передавання повноважень від одного органу, керівник якого призначається у Києві, до іншого органу з таким же керівництвом. Основною метою якої є передача значних повноважень та бюджетів від державних органів до органів місцевого самоврядування [7].

Подальші процеси децентралізації потрібні для успішного вирішення завдань, спрямовані на зміцнення і розвиток місцевого самоврядування, а як наслідок - розвиток територій. Децентралізація прибирає штучні перешкоди для бізнесу, як того що стосується земельних відносин так і бізнесу загалом, прибирає зайві дозволи, інстанції та надмірний контроль. Відтепер не чиновники, а самі громади прийматимуть рішення, які сприятимуть розвитку сільськогосподарського виробництва, залученню інвестицій, суттєво збільшать надходження до місцевих бюджетів.

Підсумовуючи вищенаведене необхідно зазначити, що стратегія передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад має бути законодавчо

вдосконала та пристосована до бюджетного процесу. Тільки за таких умов вона матиме змогу забезпечити відповідність запланованих заходів по децентралізації у сфері земельних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2020 р. № 157 – VIII. Дата оновлення: 14.05.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення 20.09.2021).
2. Данкевич В.Є. Розвиток земельних відносин в умовах глобалізації: монографія. Житомир: О.О. Євенок, 2017. 392 с.
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 20.09.2021).
4. Деякі заходи щодо прискорення реформи у сфері земельних відносин: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2020 р. № 1113. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1113-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.09.2021).
5. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади: Міністерство розвитку громад та територій України: URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13785#gallery-23> (дата звернення 20.09.2021).
6. Гончаров В.В., Куценко Д.М. Регулювання земельних відносин при створенні об'єднаних територіальних громад. Актуальные научные исследования в современном мире. 2020. № 10 (66) ч. 3. С.100 – 103.
7. Біленко С.Б. Децентралізація: земельні аспекти. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2014/12/12/512464/> (дата звернення 20.09.2021).